

372. Wł. Mickiewicz do J. I. Kraszewskiego 14 VII 1886 Rkp. BJ 6520 k. 392-393.

[k. 392r]

Paryż, 14^{go} lipca 1886 r.

Czysta bieda, że pogoda tak Kochanemu Panu nie dopisuje! Ale deszcze wiecznie trwać nie będą. Lepiej może byłoby doczekać się chwili pomyślnej dla kuracji, tym bardziej że w S[an] Remo jeszcze skwar Panu dokuczy.

I tutaj leje a leje. Chorągwie wiszą smutnie¹ i jeżeli czas się nie rozjaśni po południu, to episiejstwo² cieszyć się będzie z chybionych zabaw publicznych. [k. 392v] Żal giełdzie i bogatemu mieszczaństwu... i Panom Krakowskim, żal im Orleanów. Ogółowi francuskiemu książęta orleańscy są obojętni, chłop o ich egzystencji nawet nie wie. Przecież osoby, które przypuszczają, że pretendent może o koronie nie myśleć, ubolewały nad wygnaniem tych spokojnych i niewinnych obywateli. Hrabia Paryski³ swoim manifestem, a książę d'Aumale⁴ swoim listem, pokazali, że książęta orleańscy, żyjąc [k. 393r] na łonie Rzeczypospolitej, czyhali tylko chwili pomyślnej, aby ją udusić. Księżna Wł[adysława] Czartoryska⁵ nie chcąc oświecić Hotelu Lambert, co jest rzeczą bardzo naturalną, a bojąc się niepotrzebnie gniewu paryżanów, rozpuszcza na parę dni *pension*⁶, z czego panienki bardzo rade. Francuzi przecież nie doszli do moskiewskiego głupstwa przymusowych iluminacji, nikt by się nie dziwił, że Orleanka z domu nie objawia radości z wypędzenia członków jej rodziny, a przy tym Wyspa S[ain]t-Louis... to prawie przedmieście stolicy. Widzę, że tłumaczenie *Żyda*⁷ wyszło, ale Hołyński⁸ musiał już tom ten Panu przesłać. *La percée est faite*⁹.

¹ Poczynając od 6 VII 1880 r. rocznica zburzenia Bastylji 14 VII 1789 jest obchodzona jako święto narodowe Francji.

² Zob. „episierski” – list nr 349.

³ Louis Philippe Albert d'Orléans, hrabia Paryża (1838-1894) – wnuk króla Ludwika Filipa I, pretendent do tronu Francji z dynastii Orleanów w latach 1848-1873 pod imieniem Ludwik Filip II, a następnie w latach 1883-1894 pod imieniem Filip VII; pisarz i żołnierz podczas wojny secesyjnej.

⁴ Henri d'Orléans, książę d'Aumale (1822-1897) – wojskowy i polityk francuski, jeden z synów króla Ludwika Filipa, w 1883 r. wraz z innymi książętami z rodziny, należącymi do armii, został przeniesiony do rezerwy poprzez zwolnienie ze służby, a w 1886 r. skreślony z listy kadry wojskowej; w 1886 r. drugi raz opuścił Francję z powodu ustawy o wygnaniu.

⁵ Marguerite Adélaïde Marie d'Orléans – zob. list nr 304.

⁶ *Pensje* (franc.). Instytut Panien Polskich – instytucja oświatowa założona w 1844 r. w Hotelu Lambert w Paryżu z inicjatywy księżnej Anny Zofii z Sapiehów Czartoryskiej, przeznaczona dla dziewcząt m.in. w celu przygotowania ich do pracy guwernantek.

⁷ J. I. Kraszewski, *Le Juif* – zob. list nr 357.

⁸ Aleksander Jan Joachim Hołyński – zob. list nr 357.

⁹ *Wyłom zrobiony* (franc.).

[k. 393v] Teraz doczeka się Pan przekładu dziesiątek dzieł. Umarła tutaj pani Aleks[androwa] Chodźko¹⁰. O nieboszczykach *aut bene aut nihil*¹¹. Żal starowiny¹², który osamotniony, ponieważ synowie¹³ szukają majątku po Ameryce, i na pół sparaliżowany. Zapewnie przeniesie się do zakładu S^{go} Kazimierza¹⁴, miałby tam towarzystwo weteranów. Ignacy Domeyko¹⁵ w Port[o] Anzio, ale w tych dniach wybierze się do Szwajcarii. Szkoda, jeżeli się z Panem rozminie.

Serdeczne pozdrowienia łączę,

Wł[adysław] Mickiewicz

¹⁰ Helena z Jundziłłów Chodźkowa (1822-1886) – w 1847 r. poślubiła Aleksandra Chodźkę.

¹¹ *Albo dobrze, albo wcale* (łac.).

¹² Aleksander Chodźko (1804-1891) – poeta, orientalista, tłumacz, zmarł w Noisy-le-Sec pod Paryżem, 19 XII 1891.

¹³ Synowie Aleksandra Chodźki: Adam (1847-1923) i Wiktor (1848-1931) służyli w marynarce, Alexandre (1860-1936) po śmierci żony udał się do Stanów Zjednoczonych Ameryki.

¹⁴ Zakład św. Kazimierza – zob. list nr 311.

¹⁵ Ignacy Domeyko – zob. list nr 236.